

TONI ŠVANCARA

Toni Svancara České pověsti

Zábavné, neobvyklé, něžné, neuvěřitelné a smutné anekdoty z Jižních Čech

Nakladatelství Laudation

Pověsti z jednoho (ne tak zcela) zdravého světa

Jsou Vám pojmy „Höpflerin“, „Fleischhackermeister“ nebo „Ceresleute“ důvěrně známé? Pro lidi, kteří jako Toni Svancara (Švancara) vyrůstali v bývalých okrajových oblastech Čech a Moravy, vzbuzují podobná slova vzpomínky na život v jižních Sudetech. Ve svých povídkách ze ztracené vlasti oživuje autor zvyky, jídla a zpěvy jižních Čech třicátých let a vytváří tím pro jednu celou kulturní epochu nezapomenutelnou památku.

Britkým perem a láskyplným pohledem pro pomatenosti velkých i malých lidí svého času portrétuje Švancara humorně nezaměnitelné figurky v tradici Jaroslava Haška („Dobrý voják Švejk“) nebo Ludwiga Thomase („Uličníkovy zápisky“), Zvláštní pozornost při tom věnuje opakovaně lidem na okraji společnosti a bytostem zbavených práva, pro které se aktivní ochránce zvířat angažuje dodnes.

Všechna práva vyhrazena

Copyright 2012 Nakladatelství Laudatio Frankfurt nad Mohanem

Vydali Hannelore Schweizerhof a Wilhelm Otto Bienmüller

Kniha a obal: Andreas Grunau

Foto na titulní stránce KD-foto/Thomas Renz

Ostatní fotografie ze soukromého vlastnictví autora

TONI ŠVANCARA

Toni Svancara Böhmische Geschichten

Amüsante, kuriose, amouröse, unglaubliche und traurige Anekdoten aus Südböhmen.

Laudation Verlag

Geschichten aus einer (nicht ganz so) heilen Welt

Klingen für Sie Begriffe wie „Höpflerin“, „Fleischhackermeister“ oder „Ceresleute“ vertraut? Für Menschen, die wie Toni Svancara (Švancara) in den ehemaligen Randgebieten Böhmens und Mährens aufgewachsen sind, wecken Wörter wie diese Erinnerungen an ein Leben im südlichen Sudetenland. In seinen Heimaterzählungen lässt der Autor die Bräuche, Speisen und das Liedgut Südböhmens der dreißiger Jahre wieder aufleben und schafft damit einer ganzen kulturellen Epoche ein unvergessliches Andenken.

Mit spitzer Feder und liebevollem Blick für die Verschrobenheiten der großen und kleinen Leute seiner Zeit portraitiert Švancara humorvoll unverwechselbare Figuren in der Tradition eines Jaroslav Hašek („Der brave Soldat Schwejk“) oder Ludwig Thomas („Lausbubengeschichten“). Dabei gilt seine besondere Aufmerksamkeit immer wieder den gesellschaftlich Ausgegrenzten und der entrechteten Kreatur, für die sich der aktive Tierschützer bis heute engagiert.

Alle Rechte vorbehalten

Copyright 2012 Laudatio Verlag, Frankfurt am Main

Herausgegeben von Hannelore Schweizerhof und Wilhelm Otto Bienmüller

Buch- und Umschlagsgestaltung: Andreas Grunau

Coverfoto (Titel): KD-Photo/Thomas Renz (Fotorahmen), alle anderen Fotos: aus dem

Ilustrace (zadní strana obálky): Heinz Loos
Lektorát: Bettina Kugele

ISBN 978-3-941275-39-3

www.laudatio-verlag.de

Vaše soukromé knižní nakladatelství

K mé lítosti se jak tiskařskému šotku, tak i šotku řádicímu v rukopisu podařilo vetřít se do knižních řádků, přičemž činnost posledně jmenovaného – sice díky Bohu jen v několika málo případech – přivodila změny v textu.

Cítím povinnost převzít za toto odpovědnost, protože jsem navzdory svému vysokému věku stále ještě nepochopil, že ústní příslib a ujištění nemají v tomto světě žádnou platnost.

Toni Švancara, září 2012

(Sám vyslovoval své jméno ve společnosti svých německy hovořících krajanů rád také jako „Svankera“

ÚVOD (doplňené vydání)

Po zhroutilí Rakousko-Uherské monarchie v roce 1918 vznikl z bývalých korunních zemí Čech a Moravy, ze Slovenska a z Podkarpatské Rusi první československý stát, takzvaná 1. republika.

Převážně, částečně téměř výhradně Němci obývané okrajové oblasti Čech a Moravy, Sudety, v jejichž jižní části se nachází dotčené maloměsto, byly (ve sporých případech vojenskou mocí) anektovány.

Počet obyvatel tohoto městečka činil v roce 1900 2.214 Němců a 209 Čechů, v roce 1930 1.643 Němců a 562 Čechů.

Privatbesitz des Autors

Gemälde (Coverrückseite): Heinz Loos
Lektorat: Bettina Kugele

ISBN 978-3-941275-39-3

www.laudatio-verlag.de

Ihr privater Buchverlag

Zu meinem Bedauern ist es dem Druck- sowie auch dem Federteufel gelungen, sich in die Zeilen des Buches einzuschleichen, wobei des Letzteren Tätigkeit – zwar gottlob nur in einigen Fällen – zu Veränderungen im Text führte. Ich sehe mich veranlasst, dafür die volle Verantwortung zu übernehmen, da ich trotz meines hohen Alters noch immer nicht begriffen habe, dass mündliche Zusagen und Versprechungen in dieser Welt keine Gültigkeit haben.

Toni Švancara, im September 2012

(Selbst sprach er seinen Namen in der Gesellschaft seiner deutschsprachigen Landsleute gern auch als „Svankera“ aus.)

VORWORT (ergänzte Fassung)

Nach dem Zusammenbruch des Kaiserreiches Österreich-Ungarn im Jahre 1918 entstand aus den ehemaligen Kronländern Böhmen, Mähren, der Slowakei und der Karpato-Ukraine der erste tschechoslowakische Staat, die sogenannte 1. Republik.

Die überwiegend, zum Teil fast ausschließlich von Deutschen bewohnten Randgebiete von Böhmen und Mähren, die Sudeten, in deren südlichem Teil sich besagte Kleinstadt befindet, wurden (in wenigen Fällen mit Militärgewalt) diesem einverleibt. Die Zahl der Einwohner dieses Städtchens betrug im Jahre 1900 2.214 Deutsche und 209 Tschechen, im Jahre 1930 1.643

Vztah mezi oběma národními skupinami, existující po staletí, mohl být navzdory rozličným neshodám označen jako uspokojivý.

Teprve v roce 1918 po integraci Sudet do nového českého státu docházelo k značným rozepřím, které si nasazením armády vyžádaly na německé straně také oběti smrti.

V následujících letech se stav opět poněkud uklidnil. Nenávist, která krátce před začleněním Sudet do Německé Říše roku 1938 znovu vzplála, byla oběma stranami rozněcována.

Vstup Rudé armády („sovětských vojsk“) armády v roce 1945 měl za následek návrat československého státu, vlastně už 3. republiky, s hranicemi z roku 1918 s výjimkou Zakarpatské Ukrajiny.

Německý majetek, mobilní nebo imobilní, se stal majetkem československého státu.

Od tohoto data osidlovali Češi a Slováci z vnitrozemí města a vesnice.

Jejich počet nestačil ani v dalších letech na to, aby mohly být obhospodařovány bývalé německé majetky. Vesnice a samoty byly ve velkém počtu ponechány chátrání a po desetiletích srovnány se zemí.

Roku 1946 začala deportace německého obyvatelstva do především západního Německa. Ale pokud se pamatují, byly transporty po roce nebo dvou letech zastaveny kvůli nedostatku pracovních sil.

Jako syn velitele roty československé armády – pocházel z Moravy a byl převelen do „dotčeného maloměsta“, z kterého se po 1. světové válce stalo posádkové město, - a německé matky, jejíž rodina zde bydlela déle než 150 let, jsem se narodil v roce 1932.

Deutsche und 562 Tschechen.

Das seit Jahrhunderten bestehende Verhältnis zwischen beiden Volksgruppen konnte man trotz verschiedentlicher Unstimmigkeiten als zufriedenstellend bezeichnen. Erst 1918, nach der Integrierung der Sudeten in den neuen tschechischen Staat, ergaben sich beträchtliche Spannungen, die durch den Einsatz der Armee auf deutscher Seite auch Todesopfer forderten.

In den folgenden Jahren hatte sich die Lage wieder einigermaßen beruhigt. Der wenige Jahre vor der Eingliederung der Sudeten in das Deutsche Reich 1938 wiederentflammende Hass wurde von beiden Seiten geschürt.

Der Einmarsch der sowjet-russischen Armee 1945 ergab die Wiederkunft des tschechoslowakischen Staates, im Prinzip schon der 3. Republik, in den Grenzen von 1918 mit Ausnahme der Karpato-Ukraine. Deutscher beweglicher sowie unbeweglicher Besitz wurde Eigentum des tschechoslowakischen Staates.

Ab diesem Zeitpunkt bevölkerten Tschechen und Slowaken aus dem Inneren des Landes Städte und Dörfer. Ihre Zahl reichte selbst im Laufe von Jahren nicht, um die ehemaligen deutschen Besitzungen zu bewirtschaften. Dörfer und Einzelhöfe waren in großer Zahl dem Verfall preisgegeben und wurden nach Jahrzehnten geschleift.

1946 war der Beginn der Deportationen der deutschen Bevölkerung nach vor allem Westdeutschland. Aber soweit erinnerlich, wurden nach ein bis zwei Jahren die Transporte wegen Mangel an Arbeitskräften wieder eingestellt.

Als Sohn eines Rottmeisters der tschechoslowakischen Armee – er stammte aus Mähren und wurde in „besagter Kleinstadt“, die nach dem 1. Weltkrieg Garnisonstadt wurden, versetzt – und einer deutschen Mutter, deren Familie seit mehr als 150 Jahren ortsansässig war, wurde ich 1932 geboren.

Mé mateřské jazyky jsou čeština, němčina a čeho si zvláště považuji, jihočeské německé nářečí, které ještě perfektně ovládám, navzdory své 60leté nepřítomnosti ve své vlasti, kterou stále za tuto považuji.

Členové mé rodiny, kterými jsou moje babička (hospodská u Jonase), její nejmladší dcera (moje matka) a já, byli na vlastní žádost roku 1950 vystěhováni do Spolkové republiky Německo.

Mému otci, který byl z politických důvodů ve vězení, se podařil již dva roky před našim výjezdem útek do Spolkové republiky.

Teprve před několika málo lety jsem příležitostně v okruhu přátel dával k lepšímu výpisy z těchto povídek (Geschichten) a byl vyzván, abych je, kvůli jejich časově neohraničené (částečně také drsné) situační komice sepsal a pokud možno oproštěné od nostalgického přikrašlování, resp. nefalšovaně reprodukoval, i když by mohly na mnoha místech z nedostatku pochopení narazit na odmítnutí, protože to neodpovídá představám, resp. současnou společností vytvořené normě.

Naprostá většina osob, které v nich vystupují, (i když bylo jejich jméno pro ochranu jejich soukromí částečně změněno), jsem osobně znal, a i události bezprostředně a zblízka zažil.

Zbytek jsem na základě naprosto věrohodného líčení převzal.

Doplnění prostě chybějících dialogů zůstalo přirozeně na mně.

Prosím čtenáře těchto příběhů, aby při sledování osob, které v nich vystupují, měli na očích brýle tolerance, resp. o pochopení pro jejich částečně na nich ulpělou naivitu, výstřednost, slabosti a nepraktičnost, neboť jejich chování odpovídalo povětšinou mentalitě této doby.

Meine Muttersprachen sind tschechisch, deutsch und worauf ich besonderen Wert lege, südböhmischer deutscher Dialekt, den ich noch perfekt beherrsche, selbst in Anbetracht der über 60jährigen Abwesenheit aus meiner Heimat, die ich immer noch als solche betrachte.

Meine Familie, bestehend aus meiner Großmutter (der Jonaswirtin), deren jüngsten Tochter (meiner Mutter) und mir, wurde auf eigenen Wunsch 1950 in die Bundesrepublik Deutschland umgesiedelt.

Meinem Vater, der aus politischen Gründen in Haft gewesen war, gelang bereits zwei Jahre vor unserer Ausreise die Flucht in die Bundesrepublik.

Erst vor wenigen Jahren habe ich gelegentlich im Freundeskreis Auszüge dieser Geschichten zum Besten gegeben und wurde aufgefordert, diese, da deren (auch zum Teil herbe) Situationskomik ja schließlich zeitlos wäre, schriftlich festzuhalten und möglichst bar nostalgischer Schönfärberei bzw. unverfälscht wiederzugeben, selbst wenn es mancherorts aus Mangel an Verständnis auf Ablehnung stoßen würde, da es nicht der Vorstellung bzw. der von der jeweiligen Gesellschaft gebildeten Norm entspricht. Den weitaus größten Teil der darin vorkommenden Personen (auch wenn deren Namen zur Wahrung der Privatsphäre zum Teil abgeändert wurden) habe ich persönlich gekannt sowie Begebenheiten hautnah erlebt. Den Rest habe ich aufgrund absolut glaubhafter Schilderungen übernommen.

Die Ergänzung nun mal fehlender Dialoge blieb natürlich mir vorbehalten.

Ich bitte die Leser dieser Geschichten, die darin vorkommenden Personen durch die Brille der Toleranz zu betrachten bzw. um Verständnis für deren zum Teil anhaftenden Naivität, Schrulligkeit, Schwächen und Weltfremdheit, denn ihr Verhalten entsprach weitgehend der Mentalität dieser Zeit.

Všechny tyto vlastnosti tvořily vlastně základ jejich přirozenosti a originality, které jsou dodnes až na některé výjimky důvodem k šelmovskému úsměvu.

Bez ohledu na to, že se u těchto příběhů, přesto, že jsou jen nepatrným nahlédnutím do obyčejů, zvyklostí a jídel tehdejší doby, jedná o pokus udržet při životě vzpomínky na příslušné osoby i když tyto už dávno mezi námi nejsou.

Toni Švancara
Frankfurt nad Mohanem, v červenci 2012

***Překlad do češtiny: Helga Grimmová,
Třeboň, spolupráce Bernhard Riepl, Kaplice***

Alle diese Eigenarten bildeten schließlich den Grundstock zu deren Natürlichkeit und Originalität, die bis auf einige Ausnahmen bis heute Anlass zum Schmunzeln geben.

Ungeachtet dessen, dass diese Geschichten, wenn auch nur einen geringen Einblick in die Gebräuche, Gepflogenheiten und Speisen von damals gewähren, ist es ein Versuch, die Erinnerung an die Personen lebendig zu erhalten, selbst wenn sie schon längst gestorben sind.

Toni Švancara
Frankfurt am Main, im Juli 2012